

korkuyorsunuz.» demişti. 1600 senesi Şubat ayının yedinci günü Roma'da bir meydanda odunlar üzerinde yakıldı.

20 inci asır. Yıl 1925. Amerika Birleşik Devletlerine bağlı Tennes devletinde Skops adlı bir öğretmen Darwin'in tekâmül nazariyesini okuttu diye mahkeme tarafından hem meslekten azil, hem de para cezasına mahkûm edildi. İşin en garip tarafı öğretmenin aleyhinde konuşan avukatın şu iddiası idi. Avukat diyordu ki: «Bir demokraside ilmin ispat ettiği şeyin değil, halkın ekseriyetinin inandığı şeyin hakikat diye kabul edilmesi iman icabıdır.» Zavallı avukat bilmiyordu ki ilim hürriyeti başka, siyasi hürriyet başkadır.

1940 yılında gene Amerikada meydana gelen bir başka olay. İngilterenin meşhur filozoflarından Bertrand Russel Newyork kollejerinden birinin matematik ve felsefe profesörlüğüne tayin ediliyor. Russel, Hıristiyanlık ve cemiyet meseleleri açısından, içinde bulunduğu nizama aykırı düşünceleri olan bir profesördür. Bu yüzden mahkeme Russel'i vazifesinden azle mahkûm etti. Burada mahkeme kararı ile azledilen Russel değil, ilim hürriyeti idi. Amerikanın meşhur filozofları, âlimleri, hatta bazı din büyükleri piskoposlar bir cemiyet kurarak Russel'i müdafaa ettiler. Newyork Üniversitesi Rektörü, Newyork Times'e yazdığı bir mektupta: «Eğer mahkeme kararı nakzedilmezse bütün Amerika okullarındaki öğretmenlerin emniyetlerine ve fikir istiklâllerine bir darbe vurulmuş olacaktır.» diyordu. Meşhur gazeteci Mis Doroty Thomson, Newyork Herald gazetesine yazdığı bir makalede: «Bertrand Russel yirminci asırda gözlerimizin önünde Sokrat'ı canlandırdı. Aleyhinde dava açtıran vatandaş ise Sokrat'a zehir çanağını uzatan zındancıdır» demişti.

DEMOKRATİK nizamın hâkim olduğu yerlerde ve memleketlerde fikir ve ilim hürriyeti uğrunda mücadele eden insanlar bulunuyor. Totaliter rejimlerde, diktatörlükle ve tek parti ile idare edilen, sosyalist memleketlerde durum tamamen başkadır. Fikir ve söz hürriyeti, ilim hürriyeti olmadığı gibi bu hürriyetlerden bahsedilemez de. Orada her şey siyasetin emrindedir.

Bizim, ilim hürriyeti, fikir ve söz hürriyeti yönünden anladığımız demokrasi, insanların kendi fikir ve prensiplerini yazı ve söz halinde hiç bir korku duygusuna kapılmadan ortaya koyabilmeleridir. Yoksa tek taraflı verilen hürriyet, fikir hürriyeti değil, bilâkis fikir hürriyetine en büyük baskıdır. İfade etmeğe çalıştığımız fikir hürriyeti ortamının bulunması, bir birine aykırı ve birbirlerinden farklı fikirlerin serbestçe çarpışması ve yeni fikirlerin doğması imkânını verecektir.

Bursa'da Mânâ

Zümrüt gecelerde, sarhoş gönüller,
Lahûti âlemin letafetinde..
Bir şefkat incelir eriyip gider,
Hüdavendigârın merhametinde..

Rahmet denizinde nûr gibi arın,
Uyuyor doğacak bir mutlu yarın,
Yeşil mânâsında evliyâların
Duâlar Hüdânın hidayetinde..

Dinle.. mâverada okunur Kur'an,
Şakırdar Suları serin şadırvan,
Arşa kapı açar Rahmet-i Rahmân
Ulucamîdeki ibadetinde..

Süleyman Çelebi varır dergâha,
Uzanır gizlice bu yeşil vâhâ,
Yol bulur Ravza-i Resûlullaha,
Mevludlar okunur ziyaretinde.

Nakışlar biz bize, gözlere sefâ..
Aşına bağlanmış aşına vefâ..
Üflenmiş ruhlara bir gizli şifa
Ledünni zevklerin zerâfetinde..

Evler çiçek çiçek, türbe kubbeli,
Dağlarda bir mahşer, yeşil cübbeli,
Külâhlı sorguçlu, taçlı, rütbeli..
Hâu çeker göklerin nihayetinde..

Kudrette kükremiş binlerce arslan,
Ve yigid cedleri o Gazi Osman..
Efsane efsane ruhlarda destan,
Fetihler devrinin celâdetinde..

Yaşıyor mâziyi Bursa rüyâda,
Yıldırımlar çakar geldikçe Yâda,
Bursa haşre kadar ermiş Murâda,
Şanlı Şehidlerin şehadetinde..

ARİF EMRE